

Nog altijd onenigheid in
proefdierland

39

wetenschap

Machtige mensen gaan vaker vreemd

Tilburgse en Groningse psychologen onderzochten 1500 lezers van *Intermediair*, 46 procent vrouw. Uit vragenlijsten bleek dat machtige mensen vaker vreemdgaan of dit van plan zijn. Vijfentwintig procent van zowel de mannen als vrouwen ging vreemd. Geleerden verklaarden dit door de economische onafhankelijkheid van vrouwen.

De tuigdorpen van Wilders

Isoleer asociale in tuigdorpen, vindt de PVV. De vraag is voorsnog hoe serieus het voorstel is. Nieuw is het zeker niet. Bijna honderd jaar geleden sloot Amsterdam zijn aso's op in de 'woonscholen' Zeeburgerdorp en Asterdorp. Het werkte compleet averechts.

JAN STEYAERT en MARTIJN VAN LANEN

Asociale veelplegers moeten worden geïsoleerd in tuigdorpen met wooncontainers, ver buiten de bewoonde wereld.' Dit liet PVV-leider Geert Wilders onlangs optekenen als een nieuw standpunt van zijn partij.

Het is gissen op welke associële veelplegers hij doelt. Heeft Wilders het over asociaal gedrag, zoals nachtlawaai, bedreigingen, vervuiling en dergelijke – de hedendaagse Flodders? Of zou hij verwijzen naar snelheidsovertreders, belastingontduikers, bouwfraudeurs of burgers die geen vrijwilligerswerk doen?

PVV-Kamerlid Lilian Helder zei dat de term veelplegers verwijst naar 'mensen die al drie keer over de schreef zijn gegaan in twee jaar tijd.' De term tuigdorpen is misschien niet eerder gebruikt, maar het idee is niet nieuw. De voorlopers zijn te vinden in de negentiende-eeuwse veenkolonien en de latere woon-scholen in Amsterdam-Noord.

Bij de veenkolonien was Johannes van den Bosch (1780-1844) de bezielende kracht. Hij schatte dat tweehonderdduizend van de twee miljoen Nederlanders in armoede leefden, maar dat het grootste deel in staat was te werken. Daarom kwam hij met het plan werkbekwame armen een kans te geven in een landbouwkolonie in Drenthe.

In april 1818 werd de Maatschappij van Weldadigheid opgericht. Al snel stonden er drie kolonies met vierhonderd kolonistenwoningen: Verhondersdorp, Willemsoord en Wilheminaoord.

Hetaren volgden nog een dwangkolonie voor bedelaars en een kolonie voor weeskinderen uit Amsterdam. Het particuliere initiatief was geen

succes en om een faillissement te voorkomen gingen de kolonien in 1859 over in handen van de staat.

Suzanna Jansen laat in haar prachtige familiegeschiedenis *Het pauperparadijs* zien hoe armoede een levenslot wordt dat van generatie op generatie wordt overgedragen en een wereld creëert waaruit moeilijk te ontsnappen valt.

Een eeuw na het mislukken van de veenkolonien kwam de grondgedachte terug, maar dan in de vorm van woon-scholen. De ondertussen sterk gegroeide steden hadden te maken met zogenaamde 'ontoelaatbare gezinnen' en 'onmaatschappelijke'. De woningcorporaties konden hen niet de baas, daarom werden deze gezinnen van de samenleving afgezonderd en in woon-scholen ondergebracht.

Dat gebeurde onder meer in Zeeburgerdorp (1918) en Asterdorp (1927) in Amsterdam, Zomerhof in Den Haag (1921) en het Kerkweg-complex in Utrecht (1925). Ook na de Tweede Wereldoorlog werd er nog gebouwd, zoals de Ravelijn woonschool in Maastricht in 1956.

Het werd geen succes. Al in de jaren dertig maakte de Amsterdamse psychiater Arie Querido gehakt van

Zeeburgerdorp was in 1918 een
glijbaan dieper
de shit in

In Asterdorp in Amsterdam-Noord werden in 1927 'onmaatschappelijke gezinnen'

de woonschool. Zeeburgerdorp hielpen mensen niet zich te socialiseren en te gedragen naar gangbare normen en waarden. Het waren geen ladders uit de ellende, maar glijbanen dieper de shit in.

Wat er feitelijk gebeurde, was het organiseren van afvalputjes van de maatschappij. De mooie plannen kwamen neer op sociale apartheid.

De uitdaging vandaag om andere oplossingen tegen overlast naar voren te schuiven, wordt groter. Wat heeft sociaal werk aan instrumentarium in huis om hier werk van te maken? Nu is overlast een zeer gecompliceerd thema; het is van alle tijden en kan consequent rekenen op aandacht van media en van politici. Het blijkt lastig een eenduidige definitie

van overlast te formuleren.

Bovendien gaat het bij overlast bijna altijd om een serie van handelingen, die elk op zich vaak te verwaarlozen zijn, maar alle bij elkaar leiden tot een ernstig probleem voor de omwonenden.

Voorts is er de subjectiviteit van overlast. Wat voor de een overlast is, kan voor de ander gewoon een onbelangrijk nevenfeit zijn van wonen in een stad.

En ten slotte is er geen helderheid over de mogelijke oorzaken van overlast en de verbanden tussen verschillende vormen van overlast.

De zogeheten 'broken window theory' is één van de dominante verklaarende modellen. De centrale aanname erachter is dat er een ver-

Warmste aprilmaand sinds 1705

De gemiddelde temperatuur in april was 13 graden bij Schiphol. Van 1981 tot 2010 was dit 9,2 graden. Vorige maand was samen met april 2007 de warmste april sinds 1705. Op 22 april steeg het kwik bij Schiphol zelfs tot 25,9. Er waren 269 zonne-uren in april. Ook over regen viel niet te klagen: slechts 8,5 millimeter over de hele maand. (RSM)

Rijstboeren legden basis Japanse taal

Een studie in *Proceedings of the Royal Society* naar 59 dialecten van de Japanse taal, laat zien dat het 18 jaar geleden werd gesproken in de Yayoi-cultuur, die in de tweede golf migranten veel rijstboeren had. Jagers en verzamelaars van de Jomon-cultuur, zo'n 30.000 jaar oud, legden dus niet de basis.

De Sowellivleermuis

Sowellivleermuis is mooiweervlieger

Duits geleerden onderzochten in Costa Rica waarom de Carolina Sowellivleermuis vaker vliegt in droge periodes. Het energieverbruik van de tropische vleermuisen werd gemeten voor, tijdens en na het vliegen. Vleermuisen met natte vleugels verbruiken twee keer meer energie tijdens het vliegen dan beesten met droge vleugels. (SCIENCE)

Teun van de Keuken

Rotzooi

Als ieder verstandig mens heeft u wellicht vorige zaterdag bij het krieken van de dag de stad verlaten, voordat de grote htocht vanuit de provincie de straten van Amsterdam onbegaanbaar maakte. Onze Koningin had is het carnaval van boven de rivieren, gevierd door zo'n 800.000 zuipende, lallende en pissende malloten van buiten, die één dag in het jaar onze stad overnemen. Dezelfde types die hier lekker gek hun vrijgezellenfeest komen vieren – oud-politiecommissaris Nordholt noemde het ooit één van de grootste problemen van de stad – kun je tijdens gewone weekends ook over onze straten zien zwalmen. Keurige boeren en buitenlui komen bij ons de beest uithangen. Lachen, joh!

Waarom is de vertruwing van Amsterdam nog niet tot de rest van Nederland doorgedrongen?

En dan de rotzooi. Op the day after the night and day before waren bijna vierhonderd vuilnis- en straatvegers tot tien uur 's avonds bezig om met twintig vuilniswagens, zestien heggewagens en weet ik hoeveel heggewagens de stad weer een beetje toonbaar te krijgen: 185 ton vuilnis moest worden weggevoerd. Ze hebben een geweldige

Ook onverkooptbaar gebleken nering verandert in vuilnis

prestatie geleverd, maar nog is de stad niet overal brandschoon.

Het zijn niet alleen de lege bierblikjes, de satéprikkers en achteloos weggegooid patatbakjes met joppiesaus die moeten worden opgeruimd. Ook de onverkooptbaar gebleken nering van de vrijmarkt verandert in vuilnis als 's ochtends nog enthousiaste verkopers besluiten dat het de moeite niet loont hun éenigste teddyberen, Dolfje Weerwolfje-boeken met pindakaasvlekken en kinderfietjes zonder trappers weer mee naar huis te nemen.

Een buitenlandse vriend was verbaasd toen ik hem ooit meenam naar de vrijmarkt: 'Dit is toch een rijk land? Waarom moeten die mensen hun oude rotzooi verkopen? En waarom kopen andere mensen dat?'

Indedaar een raadsel. De vrijmarkt kan een eenvoudige kosten-batenanalyse niet doorstaan. Als we ermee stoppen, mensen hun rommel naar de Kringloopwinkel brengen en daarvoor de afvalheffing omhoog kan, is iedereen beter af. Zeker als we een fikse toeristenbelasting invoeren voor allen die hier willen komen lallen.

tvandekeuken@parool.nl

afgezonderd in woonscholen. In het straatje staan de tuigwoningen. Het werd geen success. SDA/SCHIEF AMSTERDAM

band is tussen de fysieke verwoeding in een bepaalde straat of wijk (ingegooide ruiten en zwerfafval) en sociale verwoeding (agressief gedrag en berovingen). Maar deze theorie wordt vanuit diverse kanten bekritiseerd.

Martijn van Lanen onderzoekt, als onderdeel van zijn promotieonderzoek, de aanpak van overlast in Eindhoven, Antwerpen en Leicesters. Wat opvalt aan de aanpak in deze steden is dat de lokale professionals werken vanuit een overtuiging dat het cruciaal is potentiële overlastplegers – en hun slachtoffers – in beeld te hebben en te houden. In de drie steden gaan teams, speciaal gericht op de reductie van overlast, voortdurend de straat op. Ze lopen

rond door de wijken, knopen gesprekken aan met buurtbewoners, de lokale middenstand, maar ook aan een uitgekende balans tussen wat men in Vlaanderen 'sensibiliseren en handhaven' noemt.

Bij sensibiliseren krijgt de doelgroep een hand toegestoken. Zij krijgen kansen aangereikt en alternatieven voor het verkeerde gedrag.

Al in de jaren dertig werd er gehakt gemaakt van het idee

De 'wortel en de stok' dus. Wanneer we er nu voor kiezen 'sociale veelplegers' weg te sluiten (een combinatie van opsluiten en weg-

voeren) in tuigdorpen, verliezen we deze werkzame elementen van de aanpak in de drie steden. De nabijheid verdwijnt, en daarmee de sociale controle en rolmodelwerking.

De wortel verdwijnt: wat kun je mensen die in een tuigdorp zitten bieden? Aan welke rolmodellen kunnen ze zich nog spiegelen? De stok verdwijnt: eenmaal verzeild in dit afvalputje hebben de bewoners wezenlijk niets meer te verliezen.

De roep om tuigdorpen van Wilders was wellicht een ingeving in de aanloop naar de verkiezingen. Maar ook het afwijzen van het idee kan een ingeving zijn, een impulsreactie van mensen die de morele basis voor dit voorstel niet delen.

Wellicht is dat ook de reden dat Wilders c.s. zich niet wagen aan een serieuze omschrijving van wat zij onder 'sociale veelplegers' verstaan – waarom zouden ze zich begeven in een dergelijk wespennest van definities en omschrijvingen? Juist dit gebrek aan operationalisering van het begrip 'overlast' maakt dat het thema eenvoudig te gebruiken is door iedereen die een maatschappelijk gevoelig begrip zoekt om eenvoudig aandacht te krijgen voor zijn of haar agenda. Omschrijf iets als 'overlast' en je hebt de aandacht.

We kunnen in ieder geval constateren dat in dit geval zowel de resultaten uit het verleden als de bevindingen in het heden de garantie bieden dat het idee van de tuigdorpen geen toekomst heeft.

Jan Steyaert is lector bij Fontys Hogeschool en hoogleraar bij University of Southampton. Martijn van Lanen is promovendus bij Fontys Hogeschool.

© Sozio.nl